

Socialförvaltningen
Tjänsteskrivelse till socialnämnden

Datum:
2025-01-17

Diarienummer:
SCN-2024-00877

Handläggare:
Sandra Thorngren

Svar på initiativärende från Sofia Andersson (M) och Vivianne Eriksson (M) om uppföljning och kvalitetskontroll på HVB

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar

1. **att** avslå initiativärende från Sofia Andersson (M) och Vivianne Eriksson (M) gällande att socialförvaltningen genomför oanmälda stickprovskontroller av kvalitet och rutinefterlevnad varje år på alla HVB där nämnden placerar barn.
2. **att** avslå initiativärende från Sofia Andersson (M) och Vivianne Eriksson (M) att socialförvaltningen genomför en kvalitetskontroll av att rutinerna om bakgrundskontroller vid nyanställning på HVB efterlevs.

Ärendet

Vid socialnämndens sammanträde den 28 november 2024 lämnade Sofia Andersson (M) och Vivianne Eriksson (M) in ett initiativärende angående socialförvaltningens kontroller av hem för vård och boende (HVB) för barn och unga mot bakgrund av rapportering om HVB verksamheters kopplingar till organiserad brottslighet. De yrkar att socialförvaltningen genomför oanmälda stickprovskontroller av kvalitet och rutinefterlevnad varje år på alla HVB där nämnden placerar barn. De yrkar också på att socialförvaltningen genomför en kvalitetskontroll av att rutinerna om bakgrundskontroller vid nyanställning på HVB efterlevs.

Beredning

Ärendet har beretts av strateg på socialförvaltningen. Ärendet relaterar också till ärendena:

SCN-2024-00953 Plan för uppföljning av privata utförare 2025

SCN -2024-00580 Rapport om socialnämndens uppföljning av privata utförare inom ramavtal 2024

SCN-2024-00327 Kommunrevisionens granskning av kontroll av utförare vid köp av välfärdstjänster

Föredragning

Yrkande från Moderaterna (M) har i november 2024 lämnat in ett initiativärende till socialnämnden vilket hanterats på arbetsutskottet i februari 2025. Moderaterna beskriver att den senaste tidens händelser i social verksamhet har satt ett antal frågor på kartan. Polisen har publicerat en rapport som visar att flera HVB i Sverige drivs av personer kopplade till organiserad brottslighet samt att personer med koppling till kriminalitet kan ha anställts och hjälpt till att rekrytera till gängkriminalitet. I initiativärendet beskrivs att det händer att barn som kommer ut från SiS och HVB mår sämre än innan samt har skaffat ett dåligt umgänge. Även mot bakgrund av den senaste tidens problematik i hemtjänsten i Uppsala kommun vore det lämpligt att garantera att de rutiner som finns på området efterlevs och att bakgrundskontroller alltid görs på rätt sätt. Moderaterna yrkar att socialförvaltningen genomför oanmälda stickprovskontroller av kvalitet och rutinefterlevnad varje år på alla HVB där nämnden placerar barn. Moderaterna yrkar också att socialförvaltningen genomför en kvalitetskontroll av att rutinerna om bakgrundskontroller vid nyanställning på HVB efterlevs.

Bakgrund

Barn och unga som vårdas på HVB tillhör samhällets mest utsatta barn. Socialnämnden har ett ansvar för att barn och unga som placeras på HVB får god vård. Nämnden har enligt kommunallagen ansvar att verksamheterna bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och riktlinjer samt bestämmelser i lag eller annan författning. Det gäller även när vård av kommunal angelägenhet lämnats över till någon annan. I kommunens riktlinje för kontroll och uppföljning av privata utförare ansvarar varje nämnd för uppföljning och kontroll av verksamhet inom sitt ansvarsområde.

Nämndens uppföljningar

Nämndens uppföljning av privata utförare består av olika delar och nivåer; löpande uppföljning, händelsestyrd uppföljning samt särskild uppföljning.

HVB för barn och unga har varit fokus för särskild, planerad, uppföljning vid två tillfällen sedan ramavtalets inledande, 2022 respektive 2024. I den särskilda uppföljningen görs en mer fördjupad uppföljning av kvalitet genom avtalsföljsamhet och det genomförs bland annat oanmälda verksamhetsbesök. Den särskilda uppföljningen är resurskrävande varför ett urval görs baserat på de leverantörer där nämnden haft flest placeringar/inköp. Förvaltningen har målsättningen att genomföra minst en särskild uppföljning av varje ramavtalsområde under respektive avtalsperiod.

I den löpande uppföljningen följer nämnden vården genom besök i verksamheten, enskilda samtal med barnet eller den unge och samtal med vårdnadshavaren eller god man. För varje placerat barn eller ung person ska det finnas en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge och besöker denne regelbundet i den omfattning som är lämpligt utifrån barnets eller den unges önskemål och behov. Barnet eller den unge har rätt att på egen hand ha kontakt med socialtjänsten. Eventuella synpunkter eller klagomål på leverantören kan i denna

uppföljning fångas upp av socialsekreterare och förs sedan vidare enligt förvaltningens rutin för avvikelshantering till samordnare och avtalsansvarig strateg för bedömning om behov av revision av leverantör föreligger, så kallad händelsestyrd uppföljning. I den löpande uppföljningen ingår även kontroller av leverantörernas ekonomiska ställning.

Händelsestyrd uppföljning inleds på förekommen anledning vid misstanke om brister avseende avtalsföljsamhet och/eller allvarigare avvikelser. Det är den aktuella informationen som styr vilka delar som granskas hos leverantören, det kan till exempel innebära en granskning av anställningar och hur registerkontroller av anställda hos leverantören hanteras.

Tillstånd och tillsyn hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Vård av barn på HVB är en reglerad verksamhet med tillståndskrav från Inspektionen för vård – och omsorg (IVO). Privata HVB måste ansöka om tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, innan de får starta. Vid ansökan om nytt tillstånd utreds och bedöms alla verksamhetens delar. IVO prövar om aktörens företrädare har insikt och är lämpliga, om aktören har de ekonomiska förutsättningar som krävs för att bedriva verksamhet samt om verksamheten har förutsättningar att bedrivas med god kvalitet. För kommunala HVB krävs inget tillstånd, däremot ska verksamheten anmälas till IVO.

Föreståndaren vid ett HVB ska vara godkänd av IVO. Ytterligare krav ställs på personalens kompetens och vårdens innehåll genom Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, HSL-FS 2016:55. IVO genomför årligen tillsyn av de tillståndspliktiga verksamheterna. Resultaten av IVOs tillsyner finns att tillgå via IVOs digitala tjänst "Placeringsstöd". Detta används av förvaltningen i flera moment, vid upphandling och inför anbudstilldelning, vid avrop i individärenden innan placering samt vid strategisk uppföljning av samtliga leverantörer två gånger per år. Utöver detta kan det användas i samband med händelsestyrd uppföljning på förekommen anledning eller generera en händelsestyrd uppföljning. Vid eventuella avvikelser i tillstånd och/eller tillsynsbeslut finns möjlighet i ramavtalsvillkoren att tillfälligt utesluta en leverantör från nya avrop för utredning om eventuell uppsägnings eller hävningsrund föreligger.

Bakgrundskontroller

Enligt lag (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn ska HVB vid anställning av personal begära in utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret. Utdrag ska sparas under minst två år från det att anställning, uppdrag eller praktiktjänstgöring påbörjats. Registerutdraget får inte vara äldre än sex månader. Inom ramen för nämndens särskilda uppföljning av privata utförare kontrolleras att leverantören har rutiner/ kvalitetsledningssystem för hantering av registerkontroller på anställda. Vid misstanke om brister kan nämnden initiera en revision (händelsestyrd uppföljning) och begär då in dokumentation från leverantören avseende anställningar och registerkontroller. Under 2024 har förvaltningen i samband med extra uppföljningar (föranledda av uppgifter i media) vid två tillfällen under året genomfört kontroller av belastningsregister hos företrädare för samtliga leverantörer inom HVB ramavtalet. I "Plan för uppföljning av privata utförare 2025" har förvaltningen därefter lagt förslag till nämnden att halvårsvis kontrollera företrädare för leverantörer mot belastningsregistret.

Adda

Adda är ett företag inom Sveriges kommuner och regioner (SKR) som bland annat upphandlar nationella ramavtal åt kommuner och regioner. I november 2024 fattade socialnämnden beslut om att uppdra till förvaltningen att ansluta socialnämnden till Addas ramavtal för HVB för barn och unga 0–20 år från och med 2025-03-01. Adda följer kontinuerligt upp om de HVB som finns inom ramavtalet uppfyller de krav som ställts i ramavtalet. Dessutom genomför Adda löpande kontroller för att säkerställa att verksamheterna är ekonomiskt stabila. Den placerande kommunen har dock det yttersta ansvaret att den enskilde får det stöd och hjälp den behöver samt en skyldighet att följa upp privata utförare som övertar skötseln av kommunal angelägenhet som exempelvis HVB. Villkoren i placeringsavtalen möjliggör därför uppföljning och insyn, samt hävning av placeringsavtal och skadestånd för uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren ges möjlighet att tillfälligt utesluta en leverantör från avrop under tiden Adda utreder om grund för hävning av ramavtal föreligger.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen delar yrkandes uppfattning om vikten av att säkerställa en god kvalitet i HVB verksamheter där nämnden placerar barn och unga. En ambitionshöjning inom området ses som positivt och är något som förvaltningen arbetar intensivt med. Sedan 2022, då den löpande uppföljningen var enda uppföljningsform som användes, har förvaltningen tagit stora kliv framåt i arbetet. Under 2024 utifrån den uppmärksamhet om brister som framkommit inom området HVB för barn och unga har flera olika verktyg prövats för upptäckt av oseriösa aktörer och säkerställande av korrekt hantering och god kvalitet. Ett antal av dessa kommer att permanentas och ingå i förvaltningens rutiner framgent.

IVO är tillsynsmyndighet med övergripande ansvar att säkerställa kravefterlevnad hos HVB för barn och unga genom tillståndsprövning och tillsyn. Nämnden har också ett långtgående ansvar för uppföljning och kvalitetssäkring i de verksamheter där barn och unga placeras. I sammanhanget är nämnden beroende av IVOs bedömningar och kan inte på egen hand överta ansvar och/eller genomföra de kvalitetssäkringar som IVO ansvarar för.

Nämndens nuvarande ramavtal för HVB omfattade vid avtalets tecknande 2021 143 leverantörer och 175 enskilda HVB enheter med stor geografisk spridning över hela landet. En kontrollrutin av samtliga leverantörer i enlighet med yrkandes förslag skulle, om än önskvärt, kräva en kraftfull utökning av personalresurser för förvaltningen. Förvaltningen har i sin rutin för särskild uppföljning valt att genomföra stickprov av de mest använda leverantörerna, men kan på förekommen anledning alltid inleda revision även av annan enskild leverantör. I nuvarande särskild uppföljning ingår flera kontrollmoment inkluderat enkäter till leverantörer och placerande enheter, intervjuer med personal på HVB enheterna, insamlande av dokument t ex kvalitetsberättelse, kvalitetsledningssystem och personalförteckningar samt tillstånd och tillsynsprotokoll. Utöver detta så genomförs besök på HVB enheterna, oftast oanmälda och förlagda på kvällstid. En sådan uppföljning av en till två HVB enheter tar cirka två arbetsdagar för två avtalsstrateger att genomföra. Innebär en uppföljning dessutom långväga resor så ökar tidsåtgången kraftigt avseende arbetstid. Därmed så skulle en uppföljning av samtliga HVB enheter (i dagsläget 175 stycken med stor geografisk spridning) inom ramavtalet medföra en stor kostnadsökning avseende personalresurser.

Bedömning är att nämnden har bra och fungerande rutiner för uppföljning av privata utförare, inklusive HVB, i dagsläget men att det är ett område som behöver vara

föremål för ständig utveckling i och med de förändringar som sker i samhället och då oseriösa och kriminella aktörer ständigt söker nya vägar att runda de system som finns för säkerställande av seriositet och kvalitet.

Nämndens beslut om anslutning till Addas ramavtal för HVB medför behov av att utreda ansvarsfördelning och utforma uppföljningsmetoder då socialnämnden aldrig tidigare har nyttjat Addas inköpscentral.

Moderaterna i Uppsala yrkar att socialförvaltningen genomför oanmälda stickprovskontroller av kvalitet och rutinefterlevnad varje år på alla HVB där nämnden placerar barn. Moderaterna yrkar också att socialförvaltningen genomför en kvalitetskontroll av att rutinerna om bakgrundskontroller vid nyanställning på HVB efterlevs. Förvaltningen menar att den uppföljning som nämnden redan idag genomför tillsammans med det tillsynsansvar som åligger IVO avseende kontroll av kvalitet och rutinefterlevnad, samt kontroll av regelverk avseende bakgrundskontroll vid anställning på HVB, i hög utsträckning tillgodoser behovet. Förvaltningen bedömer att det utifrån nuvarande förutsättningar inte är genomförbart att utvidga detta till att omfatta samtliga leverantörer på årlig basis. En förändring av uppföljningsansvaret kommer också att ske i och med att nämnden övergår till avrop från Addas ramavtal vilket medför att delvis nya rutiner behöver tas fram. Förvaltningens sammantagna bedömning är därför att initiativärendet från (M) bör avslås.

Barnkonsekvensanalys

Barn och unga är målgrupp för HVB placeringar och därmed påverkar beslutet barn. En ändamålsenlig kontroll och uppföljning av leverantörer av HVB vård är av vikt för att säkerställa att barn som är placerade av socialnämnden får god vård och sina behov tillgodosedda.

Ekonomiska konsekvenser

En utvidgning av kontroller i enlighet med yrkandes förslag skulle medföra behov av påtaglig utökning av personalresurser för socialnämnden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad 17 januari 2025
- Bilaga 1. Initiativärende till socialnämnden, daterad 18 november 2024

Socialförvaltningen

Tomas Odin
Förvaltningsdirektör

Initiativ om uppföljning och kvalitetskontroll på HVB

Den senaste tidens händelser i social verksamhet har satt ett antal frågor på kartan. Polisen har publicerat en rapport som visar att flera HVB i Sverige drivs av personer kopplade till den organiserade brottsligheten. Personer med koppling till kriminalitet kan också ha anställts på hemmen och hjälpt till att rekrytera till gängen, HVB har dessutom använts som lager för vapen och narkotika.

Det råder, enligt rapporten, även möjlig korrupcion i handläggningen av ärenden som rör barn som ska placeras på HVB-hem. Exempelvis kan kommunens handläggare som ska placera barn vara familj eller vän med ett släktbaserat kriminellt nätverk som driver HVB-hem.

Det finns flera HVB som fungerar mycket väl men vi vet att det händer att barn som kommer ut från SIS och HVB mår ännu sämre än när de flyttade dit och ofta har de dessutom skaffat sig ett dåligt umgänge. Vi behöver göra allt för att det här inte ska hända på institutioner där vi placerar. Om samhället som ska hjälpa dem sätter dem i en ännu sämre situation är det ett svek mot barnen. Moderaterna har avsatt pengar i vår budget inför nästa år för att genomföra utökad uppföljning av kvaliteten på HVB.

När någon anställs på bland annat HVB gör vi bakgrundskontroller. Det är bra. Men mot bakgrund av den senaste tidens problematik i hemtjänsten i Uppsala kommun vore det lämpligt att garantera att vi efterlever de rutiner som vi har på området och att bakgrundskontroller alltid görs på rätt sätt.

Med anledning av ovanstående yrkar vi:

- Att socialförvaltningen genomför oanmälda stickprovskontroller av kvalitet och rutinefterlevnad varje år på alla HVB där vi placerar barn, samt
- Att socialförvaltningen genomför en kvalitetskontroll av att rutinerna om bakgrundskontroller vid nyanställning på HVB efterlevs.

Moderaterna